

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2657 E. Lawrence av.
Office of publication: 2657 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4636.

LETO—YEAR XVI. Cena lista: Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., ponedeljek, 12. marca (March 12), 1923. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 60.

DRŽAVNI USLUŽBENCI OBDAVČENI ZA REP. KAMPANJO LETA 1920.

SENATOR CARLEY JE IZPOVEDAL, KAKO SE JE NABERAL DENAR ZA SKLAD \$1,000,000.

V obtožbi so imenovani tudi uradniki.

Minneapolis, Minn. — Državni senator James A. Carley iz okraja Wabash je pred legislaturnim senatnim odsekom izpovedal, da je republikanska stranka v letu 1920 potrošila \$1,000,000 v volilni kampanji, kar je v protislovju z zakonom za preprečitev volilne korupcije. Nekatere prominentne državne uradnike je obtožil političnega grafta. Senatski odsek ima nalogo, da preišče, ako se je pri zadnjih volitvah kršil zakon za preprečitev volilne korupcije.

Carley obtožuje med drugim, da je republikanski državni centralni odbor pobiral "davek" od državnih uslužbencev, da dobi denar za volilno kampanjo. Uslužbeni so morali tudi razpošiljati kampanjsko literaturo. Uslužbeni, podrejeni varuhu kapitala, so delali več dni v poslopju Merriam in razpošiljali kampanjske letake in okrožnice, daštravno so prejeli plačo od države.

Trdil je, da so državni uradniki preskrbeli republikanski državni centralni odbor s stenografom ob času volilne kampanje, ki so prejeli plačo od države. Državni uradniki so tirjali prispevke od uslužbencev v odstotkih v primeri z njih plačo ali pa v gotovem znesku kot prispevalno vsotico za republikanski volilni sklad. Rekel je, da je G. G. Grant, pripadajoč k štatu komisija, na vrhu uradnih železniških in električnih komisij o vseh državnih tehničarja po \$16 v kampanjski sklad. Uslužbeni, ki delajo litne vzorce, so plačali po \$15, drugi uslužbeni pa po \$18. Carley je dodal, da sta Grantu pomagala pri nabiranju prispevkov za kampanjski sklad Bruce in Quist.

Dalje je obtožil razne državne uradnike, da so obdržali volilne shode in potovali križem držav, ko so bili plačani od države za delo, ki ga imajo izvršiti za državo.

Končno je senator Carley omenil, da ne more imenovati uslužbencev, ki so mu dali informacije. Ako razkrije uslužbenec, od katerih je prejel podatke, so taki uslužbeni v nevarnosti, da izgube delo.

Stara garda je skušala izpodbiti obtožbo na ta način, da je zahtevala, da se taka preiskava uvede tudi proti drugim političnim strankam.

150 rudarjev v W. Va. bo morda oproščenih.

30 rudarjev iz Penne so je spoznalo krivim pred sodiščem v Wellsburgu.

Wellsburg, W. Va. — (Feder. Press.) — Proces proti rudarjem, ki so obtoženi napada na elifonvillski premogovnik, izvršenega 17. julija 1922, ob času stavke, se bliža h koncu. Trideset rudarjev iz Pennsylvanije se je spoznalo krivim naenkrat. Sodnik Somerville jih je obsodil na tri do deset let zapora. Do danes je bilo obsojenih že okoli 50 rudarjev, ki so se večinoma sami spoznali krivim, da so razdejali "tipple". Zdalj poročajo, da bo rudar Frank Bodo procesiran radi umora šerifa Duvala in obtožnica proti vsem drugim obtoženim se zavrže.

Ako se to zgodi, tedaj bo oproščenih čez 150 rudarjev, ki se nahajajo pod porokom. Pri napadu na premogovnik je bil ubit šerif Duval in šest stavarjev; janska zgradba je bila uničena s ognjem. Aretiranih je bilo več kot 200 rudarjev — toda radi umora šestih rudarjev ni bil nihče aretiran.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Čikaški bankir Fred W. Popp se je ustrelil, njegova banka je zaprta in vlagatelji preklinjajo. Gompers, predsednik A. F. of L., je nevarno zbolel na influenco in pljučnici.

Obubožan dosluženi vojak je izvršil samomor s tem, da je skočil s 500 čevljev visokega Washingtonovega spomenika v Washingtonu, D. C.

Volilna korupcija republikanske stranke odkrita.

Inozemstvo.

Neutrálne države se pripravljajo na skupno akcijo proti Franciji radi oviranja trgovine z blokado Ruhra.

Anglija je še vedno neodločna napram ruhrski krizi. Angleški ministri so med seboj v konfliktu. Poincare je pripravil pogoje za Nemčijo v nadi, da se nemška vlada kmafu poda.

Francija hoče, da danska vlada prepreči akcijo danskih socialistov, ki so sklenili sprejeti 10.000 nemških otrok iz Ruhra za prehrano.

SAMUEL GOMPERS NEVARNO OBOLEL.

Influensa in pljučnica sta ga vrgle na bolniško posteljo.

PO ZDRAVNIŠKI IZJAVI JE BOLNIKOVO STANJE ZELO NEVARNO.

New York, N. Y. — Predsednik Ameriške delavske federacije Samuel Gompers je v bolnišnici Lenox Hill v tem mestu. Zbolel je na influenco in pljučnici, kakor so dobili listi poročila. Samuel Gompers je sedaj 73 let star.

Njegov tajnik W. C. Roberts je naznanil, da je pri zdravniku obolelega delavskega voditelja drju. Gustavu Fischu izvedel o bolnikovem zdravstvenem stanju, ki je po zdravniški izjavi jako resno. Njegova visoka starost zelo zavira zdravljenje.

Mrs. Gompers je iz Washingtona, D. C., prihitela k bolniški postelji svojega moža.

Po poznejšem posvetovanju z drugimi zdravniki je naznanil dr. Fisch, da ni Samuel Gompers v neposredni nevarnosti, da si je jako hudo bolan. Čezmerno delo in visoka starost sta mu izpodkopala trdno zdravje.

Samuel Gompers je prišel semkaj iz svojega washingtonskega glavnega stana, kar mu je njegov osebni zdravnik odsvetoval. Voditelj se je hotel vdeležiti letnega banketa neke newyorške častniške organizacije.

Dva dni je ležal priklenjen na postelji v hotelu Astor, kjer se je hotel na vsak način iznebiti svoje bolezn. Njegov tajnik je potem poklical zdravnika dr. Fisch, ki je že dolgo vrsto let iskren prijatelj obolelega Gompersa. Dr. Fisch ga je dal nemudoma odpeljati v bolnišnico.

Med časom, ki je potekel preden je Gompers dovolil objaviti značaj svoje bolezni, se je njegovo zdravstveno stanje zelo poslabšalo, kakor so povedali v bolnišnici.

REVNI DIJAKI PRODAJAJO LASTNO KRI ZA ŠOLNINO.

Baltimore, Md. — Dijaki na zdravniški šoli John Hopkins plačujejo svojo šolnino s krvnim denarjem.

Svojo kri prodajajo za transfuzijske svrhe po \$50 za en pretok. Kakor pravi poročilo, je to kaj hitro zaslužen denar. Vse, kar je hitro narediti dijaku pri tem, je to, da leže na operacijsko mizo, krčvuje malo krvi in kolekta \$50. Več kakor 100 dijakov se je prijavilo za to kupčijo, pravi dr. Hnek, ki je profesor na imenovani univerzi.

Vsak dijak je sedaj omejen na tri operacije na leto, kar mu nudi dr. prihranilo, da proda na leto za \$150 svoje krvi.

Žalosten primer, koliko revščine in bede je tudi v deželi, ki trdi, da je najbogatejša na svetu.

TRI NOVE SKUPINE SE SPOJE S FARMARJI, PRAVI BROOKHART.

Kontrola nad delatno ekonomijo in industrijo mora priti ljudstvu v roke.

KMETJE NE MOREJO SAMI KONTROLIRATI NAŠE VLADE.

Washington, D. C. — Senator Smith W. Brookhart iz Iowe je prestal tri mesece v kongresu, ne da bi ga ukrotili konservativci, kakor to reško poudarjajo kapitalistični listi. Brookhart je prepričan, da bi se moralo priprosto ljudstvo organizirati za ekonomsko kontrolo v trgovskih in industrijskih zadevah, zakaj, sami kmetje, ki tvorijo okoli 40 odstotkov ameriškega naroda, ne morejo in ne smejo kontrolirati vlade.

"Kmetje potrebujejo vladno pomoč za naglo pospeševanje svojih podjetij," priznava senator Brookhart. "In kam naj se obrnejo za to pomoč? Čisto naravno je, da se morajo obrniti do tistih slojev našega naroda, ki verujejo v kooperativno delovanje."

"Kdo še veruje v ta veliki ekonomični princip? Take ljudi je lahko najti. To so delavci."

"Delavske organizacije uče tudi isti nauk o vzajemnem delovanju in kooperaciji vseh povsod krom Zdrženih držav. Počemu bi se potem ti dve skupini ne združila v politično akcijo za medsebojno pospeševanje tega velikega principa ali načela?"

"Skupna kongresna komisija je dognala, da dobi kmet iz dolarja, ki ga plača delavec za kmetiške prideleke, samo 37 centov. Distribucija potrebe in vsakega dolarja 63 centov."

"Na drugi strani pa je kmet glavni odjemalec delavskih izdelkov, in delavstvo trdi, da pride do delavcu iz dolarja, ki ga plača kmet za njegove produkte, še manj kakor 35 centov. In v tem slučaju požre razdelitev in pa dobiček 65 centov iz vsakega dolarja."

"Kooperacija zbliza izdelovalce in odjemalce. Zato pravi kmet, da se je netenepametno boriti proti delu celo popoldne v svrhu znižanja njegovih 35 centov in potem pa celo popoldne izgubiti v boju proti kmetu za znižanje njegovih 37 centov. Kmet si želi videti v kongresu delavski blok iz industrijskih držav, in takšen blok se še dokaj urno in naglo ustvarja."

"Vojaki imajo lastno ekonomično propozicijo in po vsej pravici zahtevajo odškodnino od vojnega dobičkarja in profitarja v miru. V tej zahtevi jih iskreno podpirajo farmarji in delavci, kateri oboji pozdravljajo vojaški blok."

"Matere teh treh skupin ali teh silnih blokov predstavljajo večino mater v naši deželi. Če se združijo v trije činitelji na podlagi skupnega programa, so potem silna večina. Združeni so upravičeni, da izvolijo kongres, predsednika, in po naši ustavi imajo pravico vladati."

"Tem nasprotujejo trgovske zbornice, ker so te trgovske organizacije nasprotne celotni teoriji ekonomične kooperacije. Trgovske zbornice podpirajo trgovalne ideje. One nameravajo odpraviti davke na prevelike dobičke. Prav pred nosom Bele hiše grade velik tempel, v katerem naj stanuje nadvlada Zdrženih držav. Ni jih mnogo po številu, ali so pa silno močne in organizirane in finančnih zakladih."

HERRINSKI PROCES SE BO MORDA NADALJEVAL DANES.

Marion, Ill. — Proces proti rudarjem iz Herrina se ima nadaljevati v ponedeljek, ako se vrne porotnik Barnes. Sgar soproga in hči sta nevarno bolni. Ogravnava je bila naglo pretrgana v petek zjutraj, ko je bil Barnes obveščen, da mora nempdoma domov.

KAKOR SMO REKLI: PROHIBICIJA JE SAMO ZA SIROMAKNE!

Chicago, Ill. — Sodnik Joseph B. David je dejal zadnji petek na municipalnem sodišču, da prohibicija je zakon za reveže, dočim je burka za bogatina. Pred sodiščem je bila afera milijonarja Rothschilda, katerega se nedavno tatovi ukradli iz kleti veliko količino žganja in vina. Tatovi so bili prijeti, toda milijonar se ni hotel pokazati na sodišču. To je razjezilo sodnika, ki je oprostil tatove in izrekel omenjene besede.

SPOJITEV DVENVE-LIKIH PODJETIJ.

Veleposrednik Armour in Morris sta sedaj ena polmilijardna mešarica hiša.

PODJETJI SE NIČ NE ZMENI-TA ZA UGOVOR ODSTRANI POLJEDELJSKEGA TAJNIKA.

Chicago, Ill. — Spojitev Armourjevega in Morrisovega veleposredniškega podjetja v eno polmilijardno veleposredniško tvrdko je sedaj izvršeno dejstvo. Končne podrobnosti, ki jih je bilo še treba urediti, preden je prevzel Armour Morrisovo podjetje, so bili izdelani konec zadnjega tedna, na konferenci med zastopniki obeh hiš v Jacksonville, Fla.

Zadnja ovira tega nakupa je bila odstranjena, ko je bila vrednost Armourjevega splošne vloge, ki znaša v celoti \$30,000,000 določena na eno tretjino tega zneska. Vrednost splošne vloge sta določila dva bankirja in sicer Forgan in Wiggins.

Ta dva razsodnika sta se sešla s Morrisom in njegovim spremljevalcem v Floridi. Izid te konference je bila določitev skupne vloge in pa sklenitev kupčije.

Poljedelski minister Wallace je pred nedavnim vložil ugovor proti spojitvi Armourjeve in Morrisove veleposredniške trdeč, češ, da je to nepostavna kombinacija. Zasliševanje se prične začetkom prihodnjega meseca. Da si sta omenjeni podjetji prav dobro poučeni o tem ugovoru, sta se kljub temu spojili v ogromno veleposredniško, ki bo sedaj še tem lažje določala ceno skoro vsem mesnim izdelkom v Zdrženih državah.

Armourjevi in Morrisovi interejni menijo, da se bodo zasliševanja iztekla njim v prid ter priznala, da je spojitev postavne v vsakem oziru.

O taknem sodnem ukrepu skoro ni dvomiti, če vpoštevamo dejstvo, da je vsa ameriška javnost pod kontrolo gospodov veleposrednikov.

Spojitve izločuje eno od znanih peterih veleposredni. Sedaj ostanejo še Armour & Co., Swift & Co., Wilson & Co., in Cudahy Packing Co. In če se dosedanj sistem še nadalje razvija po svoji stari poti utegnemo v kratkem doživeti dan, ko se morda spoje vsi štirje veleposredniki v eno ogromno mešarico, od katere bo odvisen cel narod kakor je bilo svojčas odvisno to ali ono ljudstvo od muh tega ali onega absolutističnega monarha.

VELEPOROTA PREISKUJE KLANOVSEKE UMORE.

Bastrop, La. — Veleporoti je bil predložen obtežilni material zaradi ugrabljenj in umorov, ki so jih izvršili kukluki v tem okraju. Vzelo bo mogoče še teden dni, da se izve, kaj je sklenila veleporota, ki je zaslišala glavne priče, katere so bile že zaslišane pri javnem zaslišanju. Državni pravdnik predloži tudi nove dokaze, ki niso bili predloženi pri javnem zaslišanju.

V veleporoti je šest kuklukojev. Zaradi tega dvomijo nekateri ljudje, da veleporota sploh izide obtožnico.

VRHNE

Chicago in okolice. V torek janno; sveži, severno zapadni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 40, najnižja 31. Sonce izide ob 6:08, zaide 5:32.

NEODLOČNA ANGLIJA: ALI BI, ALI BI ALI NE BI.

Konflikt med angleškimi ministri radi ruhrske krize.

POINCARE PRIPRAVIL POGOJE.

London, 10. marca. — Iz visokih diplomatskih krogov se je izvedelo, da je angleški kabinet razcepjen glede akcije, katero bi morala Anglija povzeti radi udarjene trgovine z Nemčijo valed francoske okupacije Ruhra. Bonar Law, finančni minister in še nekateri drugi hočejo, da Anglija takoj informira Francijo, da ne bo trpela oviranja svoje trgovine z Nemčijo; sunanji minister Curzon je pa proti temu, ker se boji da bi Francija nagajala Angliji pri aporu s Turčijo.

Druga vest se glasi, da nameravajo neutrálne države poslati v Pariz skupno protestno noto radi oviranja njihove trgovine z Nemci v Ruhru.

Iz Kolina je prišla vest, da so Francozi včeraj zaplenili 10 holandskih parnikov z angleškim premogom v Mannheimu. Iz Dortmundu je bilo izgnanih 277 nemških policajev.

Pariz, 10. marca. — Poincare in Theunis, ministrata predsedniškega Francije in Belgije se anideta v ponedeljek v Bruslju in sestavi-ta pogoje, na temelju katerih Francozi in Belgiji izpraznijo Ruhr. Poincare je dejal včeraj pred zborničnim odsekom za zunanje zadeve, da francoska vlada pričakuje ponudbo za mir od Nemčije v kratkem času. Konference v Bruslju se udeleže tudi francoski vojni minister, general Degoutte in francoski visoki komisar v Porenju.

Iz virov, ki so v tesnih stikih z vlado, se poroča, da bodo pogoji Francije tvorili separatno pogodbo z Nemčijo; Poincare bo zahteval, da se nekatere točke versalske pogodbe nadomestijo s še bolj drastičnimi določbami.

Istčasno poročajo, da Anglija na tiem deluje za pridobitev Belgije na svojo stran in osamljenje Francije. Angleži ponujajo Belgijcem mikavne finančne in ekonomske koncesije ako se umaknejo iz Ruhra.

Dusseldorf, 10. marca. — Francoske čete so zaslede tri nove postojanke na vzhodni strani angleške okupacijske cone; okupirale so Huckeswagen, Linglar in Engelskirchen. Dva pruska državna premogovnika sta na zasledenem ozemlju. Jeklarska in druge industrije v Ruhru so polagoma paralizirane. Včeraj sta dva tovorna v Oberhausen zaprli vrata in 8,000 delavcev je dobilo počitnice za osem dni; tovarnarji v Duisburgu odslavljajo delavce.

Francozi in Belgiji so zadnje čase zaplenili 14 milijard mark v papirju. Večinoma je to denar nemške vlade, ki je bil poslan v Ruhr za subvencioniranje štrajkarjev. "Tageblatt" v Berlinu poroča, da ima nemška vlada še deset milijard mark v pomožnem skladu za Ruhrane.

Ruhrski Nemci so pričeli pošiljati otroke iz okupiranih krajev v neokupirana nemška mesta, kjer ostanejo, dokler so Francozi v Ruhru. Več stotisoč otrok od tretjega do sedmega leta odide v Bremen in druge kraje.

NA FARMAN JE ŠE 1,706 MILIJONOV BUŠLOV ŽITA.

Žitnih rezerv na farmah širom Zdrženih držav so znašale 1. marca v skupnem znesku 1,706 milijonov bušlov pšenice, koruze, ovsa in ječmena. 187 milijonov bušlov je letos manj žita v rezervi kakor lani. Vendar pa so rezerve še tolikane, da bodo zadostovale za domače potrebe in za normalno izvažanje v tujino.

OBTOŽENI HERRINSKI RUDAR VRT.

East Frankfort, Ill. — John Kelly, ki je bil z drugimi rudarji iz Herrina vred obtožen umorov stavkokasov in gardistov, je bil v petek ubit v prepri radi dolga petih dolarjev. Ubit ga je rudar Dan Davis.

KAJ VSE POTREBUJEJO KONGRESNIKI: PLOŠČATE STR. KLENKE ITD.

Washington, D. C. — Nov misterij je legal na glavno mesto dežele. Letno poročilo tajnika kongresne zbornice pokazuje presenetljivo varijeto raznih predmetov, ki so bili naročeni na ljudske stroške kot "potrebščine" kongresnikov. Med temi predmeti so ploščate steklenice za hladni čaj od zadaj, ženske ročne torbice, orode za manikiranje nohtov, žoge za igranje golfa, šepni noži itd. Najzagonetnejše "potrebščine" kongresnikov so ploščate žepne steklenice in ženske torbice. Nagajivi ljudje si medikajo in molče ...

POINCARE NAGRULIL DANSKE SOCIALISTE.

Poincare se jeni, ker danaki delavci nasiljujejo otroke delavcev iz Ruhra.

PRAVI, DA TO NI NEUTRALNO.

Berlin, 10. marca. — Socialisti na častniškarska agentura poroča, da je francoski ministrski predsednik Poincare informiral dansko vlado, da Francija ne more smatrati sprejemanja nemških otrok na Dansko za znak nevtralnosti.

Danski socialisti so pred par tedni sklenili, da vzamejo tisoč otrok nemških delavcev iz Ruhra v prehrano, dokler se ne izpremeni položaj v ruhrski kotlini. Zadnji teden pa so danski socialisti izpomenili svoj načrt in obvestili nemške delavce, naj pošljejo 10,000 otrok, za katere bodo danski delavci skrbeli tri mesece.

To je razpallilo francosko vlado; ki amatra akcijo danskih delavcev za pomoč Nemčiji in podpiranje pasivne resistence proti Francozom. Poincare hoče, da danska vlada zabrani nemški delci vatop v Dansko.

MIZARJI POVIRAJO 1. APRILA SVOJE PLAČE.

Chicago, Ill. — Predsednik mizarskega sveta Harry Jensen je obvestil stavbene podjetnike, da bo mizarska plača od 1. aprila naprej po \$1.25 na uro, kar pomeni povisek 15 centov na uro.

Za povisek so se mizarji odločili po tajnem glasovanju med članstvom, ki šteje 21,000 oseb. Glasov je bilo oddanih za povisek 11,980, proti njemu pa 159.

Če bi stavbeni podjetniki odklonili mizarsko zahtevo, bodo mizarji zastavkali. Ali mpanje prevladuje, da se bodo podjetniki uklonili.

Solnce — bodoča gonilna sila.

Iznajditelj v New Yorku je že našel s poskušnjami.

New York, N. Y. — Bernard Grossman, dovršitelj učilišča mesta New Yorka, je iznašel motor, ki generira silo iz solnčnih žarkov. Med par dnevi je Grossman demonstriral svojo iznajdbo v laboratoriju omenjenega učilišča. Bil je le model motorja. Naprava ima parabolično bakreno zrcalo dva čevlja in pol v premeru, katero lovi solnčne žarke in jih koncentrirva v cevi, ki je deloma napolnjena z vodo. Pri demonstraciji je voda, razgreta od žarkov, zavrela in para, ki je uhajala v cilindre, je gonila motor z veliko brzino.

Iznajditelj je dejal v intervjuu, da njegov solnčni motor lahko razvije 50 konjskih sil in lahko goni stroje v tovarni. S izboljšanjem reflektorja, ki odbija solnčne žarke, bo mogoče povečati gonilno silo za 75 do 100 odstotkov. Motor tudi lahko goni pettonski tovarni avto. Stroj bi stal približno \$7000. Ujeta in skranjena solnčna energija se lahko porabi tudi za razsvetljavo in kurjavo. Možnosti te iznajdbe so velikanške.

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjene države (vseeno Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vseh, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v klepaju n. pr. (Jan. 31-23) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem davcom potekla narodnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

PROSVETA

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Gilbert, Minn. — Dne 13. t. m. bomo imeli mestne volitve in treba bi bilo, da bi se enkrat potrudili, da bomo izvolili naše tri slovenske kandidate. Zdržimo se in recimo, da morajo naši kandidati je nadomestiti kompanijske. Saj vendar vidimo, kako postopajo proti nam trpinom in nam povzročajo vedno večje takse. To bi jim človek dal prav, saj mi sami smo dosedaj hoteli, da so oni nad nami.

Sedaj pa imamo priložnosti dovolj, da za kompanije gremo in se mučimo, še ko domov pridemo radi nje nismo prosti. To torej nikakor ne sme ostati. Slibveni, poizkusimo in bodimo složni v našem nastopu, pa bomo imeli uspeh pri volitvah. Le vai na volitve dne 13. marca in vai za naše kandidate. Slovenski kandidati so: Anton Intihar, za klerka, Leo Kukar za trusteja, in Jakob Mihvič. Za župana kandidira dr. Berid. — J. K.

Rock Springs, Wyo. — V pečlarskih prostorih se je vršila seja pečlarskega kluba. Izvzemli par pečlarjev so bili vsi navzoči, a nenavzoči so se opravičili pismenim potom. Enemu ni hotelo goreti, drugi pa mora priti itd. Opravičbe smo vzeli na znanje.

Predsednik je zavzel govorniški prostor in povedal: "Prišel sem na sled zaroti, katero so poskušali vpeljati proti našemu klubu. Oseba, ki ji gre za lastno finančno korist je skušala iztrgati iz našo srede našega najboljši in timnega člana. Vsakokratne prilike je imel, a čast mu, ki je vse to opustil. — Dragi mi sopečlarji, apeliram na vas, da se točno držite pravil, posebno pa člena št. 24, ki se glasi:

1. Voljen sem stati na strani svojih sotočarijev v slučajih srčne bolezni.
2. Nikdar ne bom dopustil, da bi kaka oseba diktirala moje življenje.
3. Pečlarskega kluba ne bom nikdar zapustil, edino če se nudi lepa bodočnost in prostost glede verskih dogem.
4. Člani kluba morajo voliti z deklaracijo, da so me voljni pustiti.
5. Ako bi me slučajno pustila, postaneim sopet član pečlarske organizacije.

Dalje ne bom govoril o pravilih, ker jih vsakdo lahko sam prečita in vsakdo ve, da se mora točno po njih ravnati, saj je pri kuhanju to častno prisegel. Oseba pa, ki je skušala zanesi med nas razdor, bi morala biti kaznovana, vendar priporočam, da se zaenkrat odpusti. Tudi on je neke vrste pečlar, zato mu oproščamo. Če se bo pa še kaj takega pripetilo, bomo najeli kukluke."

Vstal je drugi in imel daljši govor, predlagal resolucijo, ki je bila sprejeta. Resolucija se glasi: Člani našega kluba smo že do grla siti vsega, kar se z nami počne. Zasmrnavani smo na javnih prostorih in posmehujejo se nam ter nas vlečejo za nos. Nepraktični kot smo radi tega protestiramo.

Nekdo je vstal z namenom, da bi se odstranil s izgovorom, da kuba župo ter mora iti pogledat. Morali smo zaključiti sejo. Član, pri katerem se je seja vršila, nas je pridržal z nečim dobrim. Začeli smo prepevati, na župo pa pozabili. Drugi dan sem videl, da se je morala skuhati, potem speči, a za pečlarja le nič ni ostalo. — Pečlar.

Witt, Ill. — Ko prebiram naš list Prosveto, mi nehoti vzkripi kri v radosti, da se ona tako razvija na osnovni podlagi in se vpenja v velikansko stavbo kot braniteljica in zaščitnica trpin delavca. Koliko truda in poirtvovalnosti je stalo, da smo prišli do zaščitenega cilja. A to še nikakor ne pomeni, da je naše delo dokončano. Vsak, kakorhitro se zave, da je delavec, naj brez izjeme stopi v našo vrsto, odloži breme, ki ga tlačijo in mu zastruplja možgane ter brani pristop naprednega duha v njegov razum. Narodni naj se in žiri delavske časopise, posebno pa list Prosveto in dela naj neumorno, da bo tudi on deležen slave k zmago do svobode.

Nehtote mi pri tem prihaja na spomin zgodovina Združenih držav, kako so Lexington, Concord, Bunker Hill in Washington gororili povelja continentalni vojski, da jim je bilo mogoče trebiti britske zatiralec. Kakor je te-

daj oni veliki patriot Henry Patrick kričal in klical na vse grlo: "Dajte mi svobodo ali mi dajte pa smrti!", tako tudi jaz, v nadi, da dohim odmev kot suženj in trpin kapitalista, kličem vam: Zdržujemo se in brez vsake izjeme delujemo za delavsko stvar, ked edino to nas more rešiti.

Dovolj je že tarnanja in omahovanja; tu ni časa za prepiranje in obrekovanje. Saj smo vsi v večjih ali manjših pregrehah. Ne vpenjati se in predbacivati, kak je mož ali kaka je žena. Vai smo enaki in enako upravičeni do svojih pravic. Pokopajmo osebnost, sicer nas ta pogubi. Vai razumni bi se morali zavedati, da osebni prepripi niso za javnost, še manj pa za v naš delavski list Prosveto.

Ne trdim, da ni pravilno razkrinkavati grešnike, toda le tedaj, ako je to v korist in blagor ljudstva. Pustimo trmoglavost, ošabnost in zavist, zavedajmo se, da smo vsi sužnji kapitalistov in ti so naši sovražniki. Na tej podlagi delujmo, o tem smo si dolžni poročati in se poučevati. Zavedajmo se vedno, da delavec je le delavec, a ne pozabimo, da je glavni faktor človeške družbe. Jemljem si pravico, da ga spominjam na njegovo breme, delo in dolžnosti.

Delavec je oni, na katerega ramaah sloni država, z njegovimi in njega deansio so ustvarjene vse reči. On, ki podira gozdove, ruši kamenje, čigar roke likajo oboje: koče in palače, je tvoj brat, delavec. Jeli moreš pomniti silno moč, ki spi v tem bratstvu. Silna je ta moč, razprostrta po širnem svetu, da ga vzdržuje. Delavec, ali ne čutiš verige, ki veže tvojo voljo. Tvoje življenje je v rokah vojke veletrgovcev, ki študirajo, kako bi zaslužili tvoje telo in tvoj razum. Delavec, ustvaril si stroje, ki meljejo zlato, dalejo žudeže in izdelki stanje bogatega podjetnika zelo malo, a ti, ki si naredil stroj, ki si delal s strojem in izvrnil izdelek, moraš ta adelek drago plačati. Ali si zadovoljen, da tako ostane. Dete, ravnokar rojeno naj bo ravnokar suženj kot si ti?

Suženstvo prevladuje vseprihod, v vseh razredih, delavstvo trpi v tem suženstvu, a sužnji so tudi oni, za katere trpi delavstvo. Zasepljenici ne vidijo mile svobode, ki bi prišla s oprostitvijo človeštva in današnjega družabnega reda in še soperstavlja jo se, da bi prišel k nam novi red svobode. Delavci, zdramite se, delo vas čaka, opravičbe ni več, dokazov dovolj, da je prubujenje potrebno, torej vstanite in stopite v našo bratovščino. — Louis Skerbinek.

zakonahem življenju predbacivajo. Tistega ne pomislijo, kako je bilo njih življenje pred poroko. Nekateri so zelo teško užive v to, da bi morale kot zakonske žene vedno živeti s svojim možem. Če si nista zakonska raskrila pred poroko svojega prejšnjega življenja, poizvedujeta pogosto po stranskih potih prejšnje življenje drugega; začneta si metati naprej prejšnje napake, prepri je tu in rasporoka sledi. Ona bo pri tem svračala vse krivda na moža iz različnih razlogov, a mož navadno molči o tej zadevi.

Naj že sodijo naše dopisovalke o "strieih" kakor hočejo, treba je pred zakonom vse preudarnosti. Marsikateri mož, ki je mialli, da bo srečen v zakonu s kakim 18 letnim dekletom, se je hudo motil, kajti največkrat se je pokazalo ravno narobe, posebno, če je bil on precej starejši od nje. — Collinwoodian.

Z ravnine. — Vedno in vedno čitam Prosveto, ker le-ta je v resnici edini pravi dnevnik slovenskega naroda na svetu, da je za izobrazbo in poduk, za pravico in resnico. Že tisočletja sem smo me žene, kakor je razvidno po naukih vere in po tolmačenju tistih, ki ji slede, samo ameti. Časi pa se spreminjajo, izobrazba se spopolnjuje in s tem nasori. Pa še se dobiijo ljudje, ki bi ne dali ženi nobene prave besede. Tako se je zadnjič nekdo oglašil, ki je rekel, če bi bil on urednik, da bi vse zašagal, kar spada pod družinske razmere, ker on hoče nekaj za izobrazbo. Kaj bi bil morda rad, da bi Prosveta pisala "Življenje svetnikov" ali kaj aličnega? Ni mu prav, da se ženske oglašajo, če pa kak pečlar stresa neumnosti o svojih pisarih, tistega pa ne vidi. Da, samo žene ne smemo potolčiti.

Žene, pečlarjev se nikar ne ustrašimo, čeprav pravijo, da hlače niso za ženske. Kako da ne, saj bi zmesnile brez njih. Pečlarja bi sploh nikdar ne marala, ker vem, da bi se vedno sukal okoli peči in bi mu še kuhati ne šnala. Ločene žene so obžalovanja vredne kakor tiste, katerih možje so kruti in jim ne priznajo nikake pravice. Napredna naša dopisovalke zaslužijo vso pohvalo, kajti one so navedle mnogo vzrokov, ki povzročajo v družinah rasporo in deloma tudi, kako bi se dalo te vzroke odpraviti.

Vse napredne žene pozivljam, da dobijo šimveč novih naročnikov in naročnic na Prosveto. Zapišite si, da je to edini list, ki nam dovoljuje, da lahko v njem povemo svoje mnenje. — Ameriška Slovenka.

4. Ne bodi kvartopirec pač pa dober gospodar!

5. Ne sestajaj se z drugimi ženakami; tvoja naj ti bo najljubša in spomni se na svoje otroke, če jih imaš!

6. Ne pijančuj! Ako moraš piti, pij dobra pijača, ne čez mero. Vedi, da je pijanec pri ženski najostudnejša zver!

7. Ne hodi preveč od doma po vizihih, če pa moraš iti, povabi seboj ženo! Sicer pa bodi domoljub!

8. Lepo se poslovi od žene in o trok preden greš na delo in kadar prideš z dela! S tem daješ lep vzgled svojim otrokom.

9. Ne razburjaj se za vsako malenkost, bodi potrpečljiv kolikor mogoče! Lepa beseda lepo mesto najde.

10. Bodi odkritostoren napram svoji ženi in ravno s tako odkritostrenostjo ti bo ona vračala ljubezen!

Fr. Stonich.

ALI JE PREPOVED OMEJILA UŽIVANJE NARKOTIČNIH STRUPOV?

Imamo postavbe, ki prepovedujejo prodajanje narkotičnih strupov kot na pr. opija, hašiša, kokaina, morfija itd. Ljudje, ki se zasačijo pri nelegalnih kupčijah z narkotičnimi strupi, so ostro kaznovani. Sodniki jih obsodijo navadno na jetniško kazen in poleg še na denarno globo.

Magazin "Hearst's International Magazine" je pa prinesel dokaze, da se kupčije z narkotičnimi strupi niso znižale, ampak so se pomnožile. Konzum teh strupov se je silno pomnožil. Člankar pravi, da se v Nemčiji porabi na leto in osebo le dva grana opija, v Franciji tri grane, v Združenih državah pa 36 granov. Člankar nadaljuje, da je bilo v letih 1910 do 1915 uvoženih 491,048 funtov opija, v katerem je več ko devet odstotkov morfija, dasi-ravno bi za zdravniške potrebe zadostovalo le 45,000 funtov tega opija. Ostalo je torej še 225 ton tega strupa. Uvozi se desetkrat več opija, ki gre skozi roke carinarjev, kot se potrebuje v Združenih državah. Poleg tega se pa vrše še nelegalne kupčije z opijem, ki se vtihotaplja v Ameriko. Koliko opija in drugih narkotičnih strupov pride po nelegalnih potih v Ameriko, se ne more oceniti, ker tihotapci niso tako vljudni, da bi naznanili, koliko prepovedanih narkotičnih strupov so na leto vtihotapili.

Ze ti podatki govore, ako se ničesar ne stori proti konzumiranju narkotičnih strupov, da bo sčasoma in polagoma ves narod zastrupljen. Zastrupljenje naroda z narkotičnimi strupi pa pomeni, da narod postane dekadenten. Dekadencja se bo razvila počasi, toda pride zanesljivo, ako se ne odpravi uživanje narkotičnih strupov.

Ako se širi uživanje narkotičnih strupov, morajo za take pojave postati vzroki. Iz same radovednosti ali za kratek čas tudi Američani ne uživajo narkotičnih strupov. Vzroki za to so veliki in se nahajajo globoko v razmerah človeške družbe.

Nikjer na svetu ni boj za obstanek tako hud kot v Ameriki, kajti tudi sedanji gospodarski sistem ni nikjer na svetu tako razvit kot v Ameriki. Boj za obstanek je nelzprosren, trd, jeklen, in melje človeško moč in ugonoblja počasi ves živčni sistem. Ljudje občutijo, kako jim peša živčni sistem, kako polagoma pohaja njih moč. Slišali ali čitali so, da narkotični strupi za kratek čas ožive in osvežijo živčni sistem in moč. On silnega duševnega in telesnega dela prihajajo ljudje tako trudni domov, da ne morejo zaspati. Slišali in čitali so, da jih narkotični strupi zazibljejo v sladki spanec z lepimi sanjami. Seveda slišijo in čitajo tudi, kako nevarni so narkotični strupi, ker počasi in sigurno uničijo človeško zdravje in moč in da človek končno postane podrtina. Ali ljudje so trudni, izmučeni, žele si počitka. V tem obupu sežejo po napačnem sredstvu — po narkotičnem strupu. Prvikrat se jim dopade, akoravno občutijo majhnega mačka. Poizkusijo drugič, tretjič itd. nakar postane uživanje narkotičnih strupov navada — železna srajca. Vedno večje množino strupa morajo po-užiti, dokler jih smrt ne reši te železne navade.

Narkotični strupi vzamejo človeku vso energijo, ako se jih navadi. V takem človeku ni več volje, ni več energije ali ustvarjajoče sile.

Kako gre s prepovedmi, vidimo najbolje pri prohibiciji opojnih pijač. Imeli smo pijance pred prohibicijo, zdaj jih imamo pa dvakrat toliko kot pred prohibicijo z razliko, da zdaj pijejo ljudje tudi lesni alkohol, ne glede na posledice, ki jih prinaša zavzivanje tega strupa. Pred uvedbo prohibicije je nekdo svaril z besedami: "Ako človek živi v peklju, tedaj rajše živi v njem pijan kot trezen."

Kar velja za opojne pijače, velja tudi za narkotične strupe. Ako morajo ljudje živeti v peklju, žive rajše omamljeni od narkotičnih strupov ne glede na posledice, kot pa trezni.

Dognali smo, da je vzroke za pomnoženo uživanje narkotičnih strupov iskati v sedanjem gospodarskem sistemu. Prišli smo torej do spoznanja, kje so pravi vzroki za ta pojav. Naša naloga je torej, da odpravimo te vzroke, mesto da skušamo ozdraviti ljudi tega zla s prepovedmi, s katerimi smo dozdej doživeli žalostne izkušnje. Sedanji gospodarski sistem je treba spremeniti, da se odpravi silni boj za obstanek, da ne bo treba ljudem segati po narkotičnih strupih in da ne bodo tako varali sami sebe. Profesionalni političarji, ki so v tesni zvezi s pseudoreformatorji, ne bodo hoteli seveda nič slišati o spremenitvi gospodarskega sistema, ker njim sploh ne gre za to, da nastanejo na svetu človeške razmere, ampak njih je lastna korist nad koristmi človeštva. Prihajali bodo še nadalje z mazaškimi sredstvi, pri tem se bo pa uživanje narkotičnih strupov tako razvilo, da ne more slediti drugega kot razpad.

Naše družinske razmere.

Collinwood, Ohio. — V naši selbini je nekaj fantov, oz. stricev, kot nas nazivlja dopisovalka, za katere je res še skrajni čas, da bi se poročili, ker so nekateri tudi že precej stari. Tudi poročili bi se že bili, če bi ne imeli vedno pred očmi strahu, katerega je lahko uganiti. Svoje tovariše vidi-jo, ki so se poročili. Par mesecev so živeli skupaj, potem pa so družice lepo utekle. Po par mesecih je mlada žena že vseprihod iskala vzroke, kako bi se ločila, in ko začne iskati take varoke, je umljivo, da ni več mira med zakonskimi. Take slike iz zakonov pa vplivajo na fante ali strice, da jih ni volja ženiti se za par mesecev.

V resnici je tudi boljše tako in ni se bati, da se bosta kak ločeni mož ali žena pritoževala. Izkušeni imamo dovolj, da je bolj težko koga prevarati. Le vzemi-mo moža, ki je kot mladenič še delal načrte, kako se bo ženil in živel v zakonskem življenju s svo-jo boljše polovico, ki si jo je izbral. Največkrat so raskopani njegovi načrti, kajti človek bi po vsakdanjih pojavih "sodil, da je res devetindevetdeset odstotkov tistih žensk, ki se sicer veselijo onih par medenih tednov, a za zakonsko življenje poprej niti ne mislijo. Ni jim do tega, da bi podrobneje spoznale mladeniča, le par besed naj spregovorijo, pa je dogovorjeno. Že je tu poroka, a čez par mesecev kreg in prepri v hiši. — Ko se mladenič seznanil s dekletom, bi si drug drugemu morala natanko razkriti svoje pretekle življenje, ne smela bi prikri-vati najmanjše stvari. To pa vsaj nekaterim ženskam ne gre v glavo, pač pa rade izvejo od svojih zaročencev, kako je bilo njih prejšnje življenje, da jim potem

Deset zapovedi za ženske.

1. Ne bodi zapravljalica; bodi previdna koliko potrebiš od nje gove plače, vsak mesec deni nekoliko na stran, če hočeš, da boš imela pri njem zaupanje!

2. Glej, da bo stanovanje vedno čisto, ker nič ni tako prijaznega za utrujenega moža kot čist in prijazen dom!

3. Ne zanemarjaj sama sebe; čista in prijazna razčesana ženska naredi ponosnega moža!

4. Ne oziraj se po drugih možkih, možki so dostikrat ljubomumni in domišljavi; ne daj mu vzroka za to!

5. Ne dajaj otrokom potuše, če jih oče kaznuje za vzrok!

6. Ne zapravljaj preveč časa pri svoji materi in sorodnikih!

7. Ne sprejemaj preveč nasvetov od sosedov ali sorodnikov, tika-jočih se gospodinjstva v tvojem domu!

8. Ne zametuj in ne žali svojega moža!

9. Bodi mu prijazna v vsakem oziru!

10. Bodi točna in vzorna ženska!

Deset zapovedi za moške.

1. Ne preziraj svoje žene in vedno misli, da je ravnotoliko pri hiši kot ti!

2. Ne bodi zapravljalicev in ne skrivaj pred njo denarja, ker to je žali!

3. Ne odrekaj svoji ženi nekoli-ko razvedrila; ko ti čas in gmot-ne razme dopuščajo, jo pelji h kaki zabavi!

Kratkočasnice.

Slabo izbral.

Prepirljiva žena, ki se je kregala nad možem, kjer ji je k novi obleki izbral grd trak, dejala ob koncu: "Ti izbereš vedno najslabše."

Mož: "Da, ja, res je! In s teboj sem začel."

Mu ne uga.

Tone: "Kam pa tako hitro!"

Janez: "Po zdravniku! Moja žena mi nič kaj ne uga."

Tone: "Grem s teboj. Tudi moja žena mi že dolgo ne uga."

Zarekel se je.

"Prosim, posodite mi stotak!"

"Kako naj vam ga posodim, če vas pa ne poznam."

"Saj to je ravno! Če bi me poznal, bi mi ga itak ne posodil."

Stanovska zavest.

Postopaj: "Nikar se ne držite tako ponosno, gospod orožnik, in nič preveč si ne domišljajte; saj mora biti vendar vsakogar sram, če ga vidijo ljudje v vaši družbi."

Skandalozne razmere v bivši nemški koloniji.

Delavci na otoku, čigar gospodarji so sedaj Angličani, so pravi sužnji.

Nauru Island, Južna Oceanija. — (Federated Press. Poroča W. Francis Ahern.) — Skandalozne delavske razmere prevladujejo v fosfatni industriji na otoku Nauru, ki je bil prej v posesti Nemčije, danes pa mandat Avstralije. Nauru se nahaja tik ekvatorja na južni strani poloble.

Fosfatna industrija je v rokah skupne komisije, katero so imeno-vale angleška, avstralska in novozelandska vlada; ta tri vlade izko-riščajo otok in si dele dobicel. Vidna zaloga fosfatnega kamna na toku se računa na 300 milijonov ton in po sedanji vrednosti se ceni na eno milijardo 750 milijonov dolarjev. Bivši lastniki industrije so pa dobili \$15,000,000.

Delavci so domačini (samorci) in Kitajci. Kitajci dobe \$1.92 pla-če na teden in hrano ter stanova-nje. Prej se jim je godilo kakor Hivini, ali ker so se organizirali, se jim je posrečilo izsiliti nekaj bolj-ših pogojev iz svojih gospodarjev.

Domačini prejemajo \$1.25 na teden in hrano ter stanovanje. Glavarji domačinov dobivajo en cent od tone nakopane fosfata kot odškodnine. Poleg teh pa so domačini sosednjih otokov, ki so konakribirani za delo v fosfatnih kamnolomih. Najeti so za tri leta in dobe dolar do dolar in 25 cen-tov mesečno za deveturno dnevno delo, stanujejo pa v "stokadah" (s visokim lesenim plotom ograje-nih hišah), v katerih so stlačeni kakor sardine, kadar prenočujejo. V vsaki stokadi spi po 600 oseb. Zakonski pari spe na vrhu, samci in otroci pa pod njimi. Zvečer ob devetih jih zapro v stokade in zjutraj ob petih jih izpuste na pla-no. Kitajci, ki so se bili uprli, imajo nekoliko boljše stanovanja.

Tuberkuloza in spolne bolezni razsajajo med domačini, da je groza. Zdravniki črne življenje domačina na deset dolarjev.

Delavski poslanci v avstralski in novozelandski zbornici so že protestirali proti nizkim mezdam in sramotnim, suženjskim razme-ram na otoku Nauru, ali do danes se ni še nihče zmenil za proteste.

Kratkočasnice.

Slabo izbral.

Prepirljiva žena, ki se je kregala nad možem, kjer ji je k novi obleki izbral grd trak, dejala ob koncu: "Ti izbereš vedno najslabše."

Mož: "Da, ja, res je! In s teboj sem začel."

Mu ne uga.

Tone: "Kam pa tako hitro!"

Janez: "Po zdravniku! Moja žena mi nič kaj ne uga."

Tone: "Grem s teboj. Tudi moja žena mi že dolgo ne uga."

Zarekel se je.

"Prosim, posodite mi stotak!"

"Kako naj vam ga posodim, če vas pa ne poznam."

"Saj to je ravno! Če bi me poznal, bi mi ga itak ne posodil."

Stanovska zavest.

Postopaj: "Nikar se ne držite tako ponosno, gospod orožnik, in nič preveč si ne domišljajte; saj mora biti vendar vsakogar sram, če ga vidijo ljudje v vaši družbi."

Josip Jurčič.

(Dalje.)

"Kdo bo mene tepel?" vpije valpet, vedno bolj pijan.
"Jaz — če nisi tiho!"
"Te Kranjci, ti —" se več je govoril, nisem ga umel, pa vedel sem, da zmerja nas vse. To me zgrabi, in povem mu, da ga bom, če ne bo tiho, prijatelja gori ali doli; zmerjati in čudnih imen dajati si ne dam nikomur, ne Nemcu, ne Lahu, ne beraču, ne cesarju. To je amen v očenašu.
"Ti Neme, ne kranjski," pravi valpet.

"Kaj? Jaz sem kar sem, ti boš kar hočeš, in molči, če hočeš, da se bova lepo gledala."
"Kann nit sein," pravi oni.
"Jaz ga tačas nisem prav razumel. Mislim, da pravi, da nekaj ni zanj. Kdo ni zanj, jaz? Kaj pa hodi za menoj in z mepoj, če nisem zanj. Jeza me prime, vstanem, in mu tako prilomastim s pestjo po zobeh, da se mu je pri tisti priči nlija kri. Zarjul je, svetlo, strašno me je pogledal, s pestjo zapretel in potem padel na stol nazaj, ter cedil kri po tleh."

"Jaz sem šel domov. Šele ko sem se preupal, sem začel misliti, kaj je bilo. Žal mi je bilo in prav se mi je zdelo, da sva se s valptom aprila za vselej. Ta dan je bil sovrašen dan za me. Najprej sem si zavoljo njega naredil sovražni-ke in potlej še njega samega. Drugih se nisem bal, njega pa sem se — da povem po pravici — malo bal, in zato mi je bilo žal. On je valpet pri gradu, pri gospodu svojem premore precej, gospod pa je mogočen, zamera pri njem nevarna, zlasti za človeka v mojih letih. Valpet je tudi taj človek. Bog ve katere in kake matere sin, kakovega srca; hude je, se je, makičevati se bo hotel za dobljeno klobuto tako ali tako."

"Premišljuje te reči, me je malo akrbelo in kesal sem se, da sem šel v krčmo. Drugokrat bom vedel, sem si mislil in pustil vsa zme-mer, in tako sem tudi delal."
"Dolgo časa nisem videl valpeta. Kadar je bilo treba iti v grad, so ali oče ali hlapec. Jaz sem se ogibal sniti se s njim. Kmalu pa sem svedel, da se ni-

sem motil, ko sem mislil, da se bo znesel nad menoj in izkuhal me kako pokopati."
"Oče moj ali rejnik je bil nekega dne nanagel k fajmoštru poklican. Fajmošter in graščak si nista bila prijatelja, ker oni ni mogel molče potrjati graščakov-ega nezakonskega in vendar ne de-viškega življenja. Zato je duhov-ni mož povsod pazil, in kadar je šutil, da graščak, kaj namerja, kar ni bilo dobro, prestrigel mu je nit, če se je le dalo."

"Ko je oče moj prišel k njemu, ga je vprašal fajmošter, če misli svojo domačijo prepustiti meni ali komu drugemu. Dejal je, da jo bo prepustil meni, vendar ne še tako brž. Premislil se je pa ta-koj, ko mu je fajmošter povedal, da bo graščakov volji menijo me-ne vtekniti v vojaške, ker nimam ne staršev ne pravega doma in to-rej laglje grem, nego drugi vaški mladeniči. Starec me je imel rad. Ustrašil se je tega, da bi bil jaz vojak in umrl daleč v deveti de-želi. Brž me je dal prepričati, go-spodarstvo pa si je odprljal in pravico, prepis vzeti nazaj, ako bi hotel."

"Jaz sem vedel, odkod brije burja — valpet! In vesel sem bil, ne zavoljo sebe, da ne bom šel na vojaško, temveč zavoljo njega. Kako ga ježi, da mu je izpodletelo! Sovražiti sem ga začel in nič več se ga nisem ogibal, se iskral sem ga; rad bi mu nekaj besed pove-dal, v zobe se mu zasmejal."

"In res, dva dni pozneje ga sre-čam. Hotel je iti mimo mene, tiho in potuhnjeno, ali jaz ga primem za ramo in pravim: "He, valpet! Sakrašterne — pa nič kleti po-nemško — ališim praviti, da si bi ptišem nastavljal, pa so ti stave in zanke populjene."

"Jaz nimam s teboj nič govoriti," pravi valpet.

"Jaz pa imam!" pravim ter ga pomikastim za ramo. "Povem ti, da se varuj po temi in v copatah hoditi okoli mene, kakor si začel. Bojim se te toliko, kolikor konjake smrti. Ti se pa mene le boj. Zakaj da znam lopniti po zobeh in čelju-stih, to vem menda in se še lahko prepričam." — Prekanjeno je bil jezen, ko sem mu tako povedal. Usta je stisnil in šel dalje v hosto, kamor se je bil namenil. Tam je imel čas drva stražiti in prežveka-ti, kar sem mu povedal. In mislim,

da je tudi prežvekal in ni mogel počevčiti. Presedalo mu je."

"S sosedovo hčerjo sva bila ta-ko, kakor prej. Vsa večer sem bil tam in strašno se mi je tožilo, če je nekaj časa nisem videl. Brez nje, sem mislil, da ne morem živeti; in kadar sem jo videl, sem bil srečen. Le še sva bila dlje skupaj, se mi je zdelo časih prezgovorna, časih pre-tiha. Tačas sem bil siten, očitno sem ji vse, znesel vse male reči na dan. Ko je pa ubožica začela joki-ti pred mojo sitostjo, sem jo tola-žil, in časih sem bil še jaz tako ne-umen, da sem začel jokati. Saj pravim, mlad človek blazni, da sam ne ve, ne kako ne kdaj."

"Poleti je bilo okoli po deželi več semnje za vrstjo. Oče moj je bil bolan. Moral sem jaz od doma za tri tedne. Nerač sem šel, ali drugače ni bilo. Solze so mi pri-le v oči, ko sem od Reze svoje tisti večer vzel slovo za tri tedne. To bodo tri leta, sem mislil; drugače ni bilo. Naprežem dva konjčka, oba mlada in debela, da ju je bilo lepo gledati, sedem spredaj na nalože-nih butare usnja in poženem, sv. križ božji, po svetu za kupčijo."

"Bil sem na šestih semnjah, za-mudil sem se dva dni več, nego-li sem mislil, toda pripeljal sem do-mov mnogo denarja in prazen voz. Pozno ponoči sem prišel domov. Starec moj me je bil vesel. Prešel je denar in me pohvalil, da sem dobro kupčeval. Sedela sva tisto noč precej dolgo skupaj in pila domače vino. Bil je zgovoren ka-kor malokdaj in česar mi ni pre-j naravnost z besedo nikdar pove-dal, je povedal tačas, namreč, da ima mene tako rad, kakor mami- kateri oče nima pravega sina tako rad."

"In zato, ker te imam rad" — je dejal in gledal v kupice, "ti želim, da bi se ne zavrgel in ne zašel. Ženiti se boš moral; pa zdaj še ne. Čemu torej ističeš okoli bab, ka-kor si začel tukaj pri sosedu? Jaz sem ti že povedal, kaj mislim in kako. Saj nečem, da bi bil kakor zmrazel, ali kakov zapeljiv. Muš se okoli deklet, kolikor ho-češ, to se ve, kar je pošteno; samo resno ni ničesar pričenjati. Sose-bno tukaj ne, kamor si ti obrnil oči. Tu niso nič poštene ljudje."

"Dekle je poštena, za druge me-ni ni mar," pravim jaz, in ježilo me je, da oče tako govori."

"Dekle? Ta je prava materina

hči. Mati njena je štiri druge zvo-dila za nos, preden je vzela tega."

"Jaz sem vedel, da je tudi stare-ka mojega nekdanj zvodila za nos, pa povedati nisem smel, dasi bi bil rad dobromu možu očitati, da je on imel tiste grehe, katere graja na meni."

"Hej ne bo taka, kakor mati, jaz je poznano dobro. Boljšega de-kleta ni nikjer," pravim."

"Če je tako dobra, kakor ti pra-viš, in poštena, zakaj sem jo več-raj videl v ograji pod hrastom z grajskim valptom pogovarjati se na samem?"

(Dalje prihodnjic.)

ANDERSEN.

Plačilni dan.

(Idila.)

Tam na gorskih vrhuncih dremlje god, bel in enoličen, raz-košno zavil v bel čist zimski sne-g. Le tam, kjer je ptica sedla in otresla sneg, štrli gola veja na dan, črna, mrzla in neprijazna. Tudi globoke tokave so zasneže-ne; ravna pustinja in gole modre pečine. Tudi vitki, cipresi podobni brin se ob vnožju hriba upo-giba od belih kristalov, in trzaji se počasi zore v nežnem hladu svojih blazin.

V globokem kamenolomu pod vrhom leži sneg tako visoko, da ga morajo delavci s lopatami od-metavati na stran, da pridejo do skale. In od korenin jelke, ki ob gorenjem robu kamenoloma gole mole nazven, vise dolge ledene svete.

Vsa pokrajina tam doli je po-krita s snegom, kakor daleč ne-sejo oči. Sneg leži vse vprek, če greš mimo grmovja, po travni-kih, kjer se drsajo otroci, po va-ški drugi, vse do morja, ki leži pol milje daleč in je pokrito s plavajočim ledom. In solnce ob-seva vsa, tako mlo in sinje; ta-ko brezbarvno in medlo kakor mamičin smehljaj.

Ob obali leži majhna vas. Skali je dolina hvalo za svoj obstoj. Zemlja je pusta, povečini kamen, a celo kamen se izpreminja v kruh in daje od tedna do tedna, kar je potrebno za življenje, po-gosto manj, nikoli več; po navadi se ravno izhaja.

Strehe vasice so rdeče svetijo skosi beli sneg. Rdeče in belo; zdi se skoro, kakor da je izobe-šen praper ubostva.

Tam daleč tone solnce v zapad, in bela pokrajina dobiva lahak rožnat blesk. S slednjega ognji-šča na vasi se dviga dim, moder dim, dviga se naravnost v zrak, kakor da bi bili zlovoljni bogovi v milostjo sprejeli preprosto da-ritev iz morskega mahu, šote in kravjega gnoja.

Kravji gnoj se krivi, morska šota prasketi, in sobotni ogenj plamti, pripravljen sprejeti vse, kar je hišni rednik nakupil na poti proti domu. Otroci vtikajo svoje obraze proti plamenu, ki odseva na njih velikih očeh in no-sovih. Mati nemirno teka h ku-hinjskemu oknu in nazaj. Pravkar je solnce izginilo. Može bi že morali biti na potu.

Človek lahko zasleduje pot v njenih vpljugah vse do kamenolo-ma. A kje ostaja vrsta mož, ki si-cer ob tem času hiti po poti navz-dol? Menda vendar niso med po-tjo kam šli? Bog varuj!

Marsikatera žena vije roke v duši, ali njene ustne iztisnejo težkih akreh ki vstajajo v njeni bridko kletev, in tu pa tam joče otrok od glada, da ga je ališati daleč okrog.

Delavci so videli, kako je soln-ce šlo in se je dim dvignil iznad koč; pospravili so in odložili o-rodja; sedaj stoji v malih gruščih in čakajo gospodarja. Tam kon-cem gorakega vrhunce stoji go-spodova hiša, odondod mora pri-ti. Za vrata vendar, da človek svoje grenko prislužene trohice denarja niti o pravem času do-biti ne more! Če le ni odpotoval, kakor prajšnja sobota!

Končno pride v spremstvu svo-jeja velikega psa. V roki drži us-njat mošnjček, torej je danes denarja na trgu! V dobri polovi-ci ure bodo doma s tedensko pla-čo; saj pot gre navzdol, in s o-mimi kronami v žepu gre človek tako hitro.

am, mendo da bi uporabljal po-šteno, običajno plačilno mero.

Gospodar očine moža s vrtaju-čim pogledom: "No, da, za tokrat naj bo. Radi tistih par trojč, za katere ni lahko opeharia, če ne bo poloma. Anders," pravi potem dobrodušno in jame odpirati mo-šnje.

Tedaj se začne zvončkanje sa-ni po bregu, in na poti od gospo-dove hiše zasneže male sani, v katere je vprežen močan konj. Razuzdan mladenič v kožuhi in zimski kapi — gospodarjev sin — skoči ven, gre k očetu.

"Hočeš z mano v mesto, oče? V hotelu velika l'hombre-parti-ja."

"Nocoj nimam denarja," odgo-vori gospodar.

Sin pokaže s konico škornja na asfaltu mošnjo ta pa smajo z glavo in pogleda okoli na svojo delavce.

"E, neumnost stari, delavci po-čakajo do ponedeljka! Nocoj bi se dalo kaj zaslužiti. . . Mesar, še malo dobre volje — in neki vele-trgovci, še čisto novi! Ti moraš dobiti vendar revanšo od mesar-ja."

Trenotek postoji lastnik kame-noloma neodločen, potem seže z roko v mošnjo, da bi prvemu de-lavcu izplačal njegov denar. V tem trenutku pa je opazil skoro pretečo grozo s katero so vse oči

pošivale na njem. In nenadoma postane njegov obraz osoren. In reče: "Do ponedeljka bomo po-čakali s obračunom, ljudje." In temi besedami vede v sanj pole-šana, in odpeljeta se nazaj proti gospodski hiši.

Dolga vrsta delavcev se pomi-ka vljugah deželne ceste navzdol proti hišam ob morju, kjer se zdaj svetlikajo luči. Postava za postavo leze naprej, sklonjena in trudna.

Spet zavzveni zvončkanje sani za njimi; brzo se bliža in gospodov pes beži naprej lajajoč. Drug za drugim zaspano in trudno odkri-jejo glavo še predno so sani ob-njih — po psu spoznajo gospo-darja.

In drug za drugim se zopet po-časi vsravljajo, pokrijejo glavo in pošljejo truden, ravnodušen pogled za sanmi, ki se peljejo ka-kor mimo špalirja sivih, sključe-nih tlinikov.

Le poslednji v vrsti, ki stopa spredaj, se ne odkrije.

"To ti je jezikač," pravi gos-podar sinu. "On pripada prokle-tim socialistom, ki jih je toliko tam doli. A v prihodnjih dneh bo odslavljen — brž ko ga bom mo-gel pogrešati."

Sin pa zagradi bič in veselo o-škrne delavce preko glave ter mu sije kapo, da se zakotali v jarek.

NJENA POT.

IVAN ZOREC.

(Dalje.)

Ampak kar mu je vrelo v možganih in v predov-zetnem srcu, ni še mogel opredeliti po neizogibni resnici in nujni potrebi. Ali neka čudna in nezna-na odločnost in krepka moška volja sta ga začeli prevzemati, čim dalje je gledal bučečo vihro in plesoč piš za ubego kresnice.

In čim huje so se borile njegove razbičane misli, tem večja in samozavestnejša je postajala njegova predramljena moč.

O, ni maral zaspanega, mirnega morja, ki se mu ni zdelo več silno in veličastno, moško in stra-šno. Vsaka moč je najlepša, ko postane tako stra-šna, da človeka oblija znoja! Da, kdor ima moč in pogum, mu ne pristaja palmova vejica, kajti preteška je njegova roka in pretrda, da je ne bi izgubila. Korenjak ima, če si je svest svoje moči, prste skrčene v silno pest, kite napete, čeprav še počiva laket na hrbtu. Sicer je smešen slabši klub svojih moči.

France se je že tesneje zavil v svoj širok plašč; kajti naenkrat so zapihali zdravi severni vetrovi in so pregnali zavratne južne sapa. Oblaki so se razmeknili, da so pomešale vesele zve-zde. V srebnem sijaju zmagovalne lune se je umivala in nečimerno ogledovala v svojem prelepem ogledalu vsa prelestna tržaška okolica s bajnomičnimi dvorci, posejanimi sredi sočnih vi-nogradov in sivih oljčnih gajev.

Strmel je ob vitkem stebri in je željno pil to bajno čudokrasno šarobno noč. Domisljaja se mu je predramila in široko zakrčila v sredno de-želo bdečih sanj.

Kako krasna si, zaželjena Adrija, koprnenj polha in otožnih sanj in spominov, — kakor o-gromna solza božje ginjenosti se zdli, pomeže pol-no morje črno! Kdo bi te pozabil, bolečina naša, ki si nam, kakor zdravje bolniku!

Morje je zdihovalo in globoko dihale; široke prsi so se mu dvigale in v ljubezni drhtele k svo-ji blodi ljubici na visokem, čistem nebu! Srmeč-ljivo, preteče in vabeče se je razodevalo. — Skrivnino prikazni prozornih senč so se zgani-le na mirnih valovih in so se potuhile v bajna in neznana bitja.

v njihovem naročju od blaženstva in razigranosti zvičajojih se ljubie. . . In prešerna morske deklie so zvonko zapele mehko pesem, ki bolešno, in ljubeče odmeva v čutečem srcu, iz brezdanjih in neskončnih daj je zvalila omamna melodija, ki ne utihne več nemu, ki jo je zaslišal s koprne-čim hrepenenjem v svojem težkem pričakova-nju. . . Vse razigrane so še slajše zapele, da so znova planili valovi. Bele ljubice pa se niso dale, ampak si je vsaka skočno sama osvojila svojega in ga kljubovalno zajahala. Ko so se naveličale vesele dirke v neskončno, megleno daljo, so se jedrno zapodile vse umite in zapeljive in obite s bogato srebrne lepoto, na posete v kristalna dvore svojega mogočnega, na zibajoči se postelji s trozobim žezlom v naročju dremajočega ta-sta.

France je globoko vzdihnil, pomeneal si je oči kakor po dolgem spanju in je počasi šel proti domu. V tihii sobici si je saril prste v kodrave la-se in na jok mu je šlo. Željno je naposled popa-del pero, in pred njim je nastajala veličastna pe-sem, odrekajoča se vsemu, kar je bilo globoko se-galo v njegovo mehko in predovzetno srce. . .

Napisal je je s svojo gorko srčno krvjo.

6.

Is Francetove ljubezni je Marija oni večer zajela toliko moči in odpora, da se je poslej prav lahko otepala viharnega in smelega Emila. Ko je mladi lahkoživec spoznal, da so se iztekle sladke urice njune skrivne ljubezni, se je naposled pri-siljeno ponosno nasmešnil:

"Pa nič! Ko se premišliš, pa povej!"

Mislila je na Franceta in je plavala v široki sredi in velikem ponosu. Kajti v nekoliko nena-vadnem dvoboju je bila zmagovalka ona sama; in ni on nje, — ona je njega osvojila. Na to sijaj-no zmago je bila ponosna še posebno zato, ker je bila s trepetajočo radostjo videla, da še ni imela prednice. V svoji samičji nečimernosti se ni mo-gla domisliti, da bi se utegnil tudi France ukvar-jati s spodobnimi mislimi. A če jo je že hotela skrivna misel počegretati v rahlem spominu, se je naglo pomirila v tihem upanju, da dobrega Franceta in njegove okorne neizkušenosti taki pomisleki gotovo ne dosežajo, ker v njegovem srcu previsoko in preglasno odmeva velika pe-sem uresničene ljubezni.

Ali zmota in aleptota ženske nečimernosti in površanosti sta varali ubogo Marijo, dokler ni kar naenkrat opazila, kako popolnoma drugačno po-staja Francetovo vedenje. To spoznanje je o-supnilo tem bolj, ker se je bila še res privadila mehki in topli misli, da je njena ženskost vzvile-no svadje, svetel in blesteč vzor vsem kipečim in pod oblake drhtečim njegovim spominom. Verje-la je, da je ona njegovo olivljajoče solnce, ona, kakršna je, njegova čtina in najlepša sreča, brez katere bi ne bil srečen pesnik in brez katere bi ne hotel in ne mogel živeti. In vendar se ji je za-čelo zdeti kmalu po onem zmagovalnem večeru, da se njena nepremišljena zmaga spreminja v po-polen poraz.

(Dalje prihodnjic.)

Influenca

napada ljudi z veliko hitrico. Hud prehlad, bolečine v glavi, hrbtu in drugih delih, bolečine v mišicah, mrzlica in splošna onemoglost so nektera znamenja te bolezni. Kaj naj se stori za to? Ostanite v postelji ali doma dokler ste bolni in vzemite

SEVEROV TABLET ZA PREHLAD IN GRIP

Raynajte se po navodilih, ki se dobe v omotu. Cena 30c.

Organov za dihanje se najraje prime in vsled tega je važno, da imate vedno doma pri rokah

SEVEROV BALSAM ZA KAŠELJ

Cena 25 in 50 centov.

Grlo je večkrat bolno in pokvarjeno, pomoč dobite ako rabite

SEVEROV ANTISEPSOL

za grgranje v grlu in za izpiranje nosa, a čemur držite čisti prehod in prost nalezljivih bacilov. Cena 35 centov.

Gornja zdravila se dobe v prodaj v lekarnah.

Vselej uprašajte po "SEVEROVIH" in ne jemljite drugih.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

NOVO LETO, NOVE URE, NOVE CENE.

Dobili smo v zalogo prave Elgin mošnje in šenske ure, ki so tako krasne, da bodete takoj na prvi pogled kupili eno. Ure so vse prave Elgin izdelke in nekaj čisto novga. Doplačilo za en cent nam poljite in mi vam pošljemo naš cenik vse najnovejših ure in kompleti in s tem ej prilagodite delanje.

Ure so vse preizkušene, drže prvi čas do sekunde in vsaka je garantirana. Cene pa so nižje kot v kakoli popri.

Velika zaloga pravih glasnih Columbia Gramofonov slovenske, nemške in vseh jezikih plačilo dobite pri nas. Plašite po cenik. Mi smo edini vertigalni v Connemaugh, Pa., za prave nove, glasne Columbia gram-fone in plačilo.

IVAN PAJK, 24 Main Street, Connemaugh, Pa.

CUNARD

BODITE ZA VELIKONOC

v JUGOSLAVIJI

Sijajna prilika za potovanja s enim najhitrejših in največjih parnikov.

Odpluje iz New Yorka

45,647 točnat

Marca 20

(VIA CHERBOURG)

v osmih dneh ste doma.

Po posebni odredbi se bodete vozili brez vsake brige vse do vašega doma.

Udobnost, hrana, postržba nenadkriljiva. Poskrbite si za pro-stor takoj.

Za pojasnila, cene, itd. uprašajte kjerkoli pri zastopnikih ali agencijah ali pri

CUNARD LINIJE

140 N. Dearborn St.,

CHICAGO, ILL.

ODHOD IN PRIHOD.

Na romad in na poletje se največ potuje. Režiki se vračajo v domovino, kodjo tja na obisk in po opravkih.

V STARI KRAJ:—Ako ste Vi med onimi, ki se namenjeni v stari kraj to pomislite, tedaj je v Vodo karle, da potujete "skoki" tvrdko ZAKRAJŠEK & CESARK v New Yorku, ki je znan po svojih letih in solidni postrobi in katero vam priporočajo oni stari rejniki, ki so do sedaj skoki nje potovali.

IZ STAREGA KRAJA:—Po 1. Julija t. l. bo svet prišlo 6424 Jugoslovancev v Ameriko. Ako ste Vi namenjeni dobiti kako očebo in starca kraja, tedaj je najbolje, ako poverite vse posle, ki so s tem v zvezi, tvrdki ZAKRAJŠEK & CESARK v New Yorku. Oni vam bo dala vse informacije, izdelali potrebne tojave, prdelice, karice, odzrom, postila denar za karto, ter bo nudila vašemu potniku svojo pomoč ob prihodu v New York.

POSLJANJE DENARJA:—Tvrdka ZAKRAJŠEK & CESARK ima svoje lastne direktne avse s pošto in zanesljivimi bankami v starcu kraja in je zato v lastni lasti vsakega, ki se odloči pri posiljanju denarja. Njune poljitate pridajo tačno ne tačno pošto ter se izplačajo hitro brez vsakega odhitja.

Ne pozabite tega, kadar pošljate denar v stari kraj.

Za nadaljnje pojasnila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO

ZAKRAJŠEK & CESARK,

70 — 9th Ave., New York, N. Y.